

СУЧАСНІ СВІТОВІ ПІДХОДИ ДО КОНЦЕПЦІЇ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ

**Андрєєва О.М.,
доктор політичних наук, професор
Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
Інститут міжнародних відносин**

Поступовий трансформаційний розвиток суспільства, притаманний ХХ століттю, вже не в змозі вбудувати в себе сучасні світові тренди, і на зміну трансформаційним процесам поступово приходить модернізація, характерною рисою якої є революційні ідеї, іноді навіть це безкомпромісні рішення руйнації старого, а не прилаштування, як це б відбувалось при трансформації, і на вільному від старого місці, побудова абсолютно нових конструкцій. Напевне, що в містобудуванні такі дії відбуваються легше, ніж в процесі державотворення, де руйнація існуючої системи управління в один клік неможлива, да і відповідальність за такі заходи на рівні держави буде на рівень вищою, бо це буде відповідальність перед прийдешніми поколіннями.

На початку 1990-х років почалось світове «переосмислення уряду» від бюрократичного уряду до уряду підприємницького, який є підприємливим, клієнтсько- орієнтованим та результато- орієнтованим. Таке переосмислення стало можливим і тісно пов'язаним з творчим використанням інформації та інформаційно-комунікативних технологій, як фундаментальної риси модернізації державного апарату. Урядові установи відповіли на подібні виклики сучасності зусиллями по перетворенню робочих процесів, орієнтованих на роботу з громадянами в площину ІКТ і перетворення підходу до розуміння Громадянина з суто бюрократичного до клієнтського, що використовувався до цього лише в бізнесі. І тут вперше з'являються ідеї електронізації уряду задля задоволення потреб громадян, з точки зору бізнес-підходу клієнт-сервіс.

Термін «електронний» в цьому контексті означав власне кінець влади чиновників з поступовою їх «пропискою» в мережі задля зручного доступу Громадян до власної держави з метою задоволення власних потреб і покращення якості власного життя. На ряду з терміном «електронний уряд», що є дійсно більш розповсюдженим, навіть можна вже говорити про певний бренд «якості» держави, її громадяно-орієнтованість, термін «цифровий» уряд, пропонує дещо ширшу позицію, зосереджуючись на використанні інформації для підтримки та вдосконалення державної політики, державних операцій із залученням Громадян, як джерела таких трансформацій, а потім вже надання комплексних та своєчасних послуг в цифровому форматі.

Тобто, бачення сучасних ІТ трансформацій в державі, перш за все зосереджено на використанні інформації та комунікаційних технологій, зокрема всесвітнього павутиння. Інтернет, як інструменту досягнення Блага, що означає досягнення кращих результатів в внутрішній політиці, більш високої якості надання державних послуг, краще взаєморозуміння з Громадянами і втілення в життя громадських ініціатив та реформ.

Спираючись на розробки Світового банку, можна стверджувати про наявність чотирьох взаємопов'язаних цілей у стратегії розбудови електронного уряду в державі:

(1) Адміністративна та інституційна реформа, основною ідеєю якої є акцентування на підзвітність, прозорість і довіру до реформи, що стосуються власне урядових структур і механізмів управління, а також ролі та відповідальності урядових представників перед Громадянами. Ця реформа також стосується і культури державного управління та шляхів її взаємодії з суспільством.

(2) Внутрішньополітична реформа, стосується процесів легітимізації електронного урядування в державі, прийняття відповідного статуту, що встановлює політику, цілі та конкретизує правила та умови роботи з цифровою інформацією в державі. Тут йдеться про чіткі і прозорі правила інформаційної діяльності, а саме щодо збору, використання, захисту та розповсюдження відомостей між урядовою інфраструктурою, бізнес-середовищем та суспільством.

(3) Ефективні державні послуги являють собою бізнес-модель з орієнтацією на клієнта, тобто Громадянина, для задоволення його потреб в зручний та доступний для нього спосіб з елементами передбачуваних ініціатив від урядової інфраструктури. Високоякісний та економічно ефективний уряд повинен охоплювати широкий спектр управлінських, професійних та технічних цілей, таких як поліпшення управління інформацією, інноваціями, ризиками, реформа закупівель, тощо

(4) Залучення громадян до демократичних процесів, ця ціль часто називається «е-участь», і охоплює повний спектр демократичних процесів в суспільстві. Вона включає доступність і зручність використання ІТ-технологій задля громадянських політичних ініціатив, дискурсу з державою, політичні консультації, аудит держави і залучення Громадян до процесу встановлення порядку денного і орієнтирів державної політики в всіх сферах суспільного життя.

Отже, виклики електронного урядування виходять далеко за межі ефективного управління на основі ІТ, організаційної адаптації та технічної грамотності. Проблемними елементами цієї високотехнологічної системи на світовому рівні лишаються, як це не парадоксально, Громадяни. І тут проблему потрібно розглядати в 2 точок зору, по-перше, це освітня

компонента. Ні, йдеться не про школи і університети, власне в цій віковій категорії не спостерігається брак ІТ-освіченості. Старше покоління не опанувало ІТ-технології на достатньому рівні для ефективної взаємодії з власним урядом і задоволенні власних потреб. Покоління старших людей завжди було політично більш активним за молодь з більшим досвідом та свідомою громадською позицією, що позитивно впливає на процеси демократизації та аудиту діяльності уряду з боку суспільства, проте, брак ІТ обізнаності зменшує перспективи залучення таких громадян до суспільних трансформацій. І друга точка зору, саме стосується молоді. Тут постає серйозна проблема заохочення молоді до діалогу з державою задля удосконалення держави та її послуг. Ця ділема і є наріжним каменем для ефективної і успішної діяльності електронного уряду, як трансформаційного проекту та сучасного демократичного тренду. Необхідно також посилити інфраструктурну компоненту електронного уряду, що вимагає активної реалізації міжвідомчої політики, посилення зав'язків в самому уряді з метою недопущення дублювання функцій та розширення обміну адміністративними базами даних в відомствах. Крім розробки цих компонентів, необхідно також усунути цифровий розрив між населенням в державі. Оскільки масштаби інформатизації та залежність уряду від ІКТ процесів зростають, необхідно терміново шукати заходи для підвищення освіти та зацікавленості громадян в опануванні цифровими технологіями.